

İSLAM ADALETİ NEDİR? MÜSLÜMAN ADALETSİZLİĞİ NEDENDİR?¹

Emir Kaya

İnsanın zaman ve mekan tarafından kuşatılmış olması, zamanı ve mekanı kuşatan Yaratan'a uzaklık hissine yol açmaktadır. Diğer pek çok olumsuzluk gibi adaletsizlik de bu hisse bağlı olarak oluşur. İki tür adaletsizlik vardır: İnsanın Allah'a atfettiği hayali adaletsizlik ve insan-insan ilişkilerindeki kusurlardan doğan gerçek adaletsizlik. Fakat bu 'gerçek' adaletsizlik dahi adil olan kainat işleyişine dahildir. Bu ikilem adaleti çok zor bir kavram haline getirmektedir. Lakin bir anlayış eşiği geçildikten sonra zorluktan eser kalmaz. İnsanın özüne mal olması gereken bu anlayışı bir nebze aktarmaya çalışacağız.

Hakikate ve mutluluğa uzaklığı ortadan kaldırmayı vaat eden İslam, Yaratan ile yaratılan arasında iletişim kanalı olduğu için İslam'da her şeyin bir Allah'a bakan, bir de kula bakan cephesi vardır. Bu iki cepheyi uzlaştıramayanlar ya inkarcı olur ya da sığ inançlara saplanır. Söz konusu iki cepheyi aklen uzlaştırmak mümkündür ama samimi bir tutumla bile yıllar alabilir. Onun için İslam'da en kestirme yol, varlığının baki ve fani taraflarını uzlaştırmış olanların etkisine girmek, onların hallerine bürünmektir. Fakat o da istismlara açık bir alandır. İnsan ile Yaratan arasındaki engeller sebebiyle hakiki Müslümanlık bugün ender-i nadirattandır. İslam adaleti de hamasetten ibarettir. Bu devirde Müslümanların Müslüman olmayanlardan daha adil olduğunu iddia etmek yalan söylemektir.

Bununla beraber İslam adaleti diye bir değer hakikaten vardır. İslam adaletinin tarihte sayısız örneği görülmüştür. Biz bu yazıda örnekleri sıralayacak değiliz. İslam adaletinin fikir yapıtaşlarını tanıtmaya ve bugünkü dünyada neden gerçekleşmediğini açıklamaya çalışacağız.

İslam'a göre Allah El-Adl'dir. El-Adl El-Adil'den daha öte bir isimdir. El-Adil denildiğinde adalet Allah'ın bir yönü olarak anlatılır. Halbuki Allah'ın El-Adl olması; onun mutlak adil olduğu, adaletin kendisi olduğu, dolayısıyla her işinin adalet olduğu anlamına gelmektedir. Her iş ve oluşun Allah tarafından yaratılması da İslami bir ilke olduğuna göre kainatta ne olup bitiyorsa El-Adl'in eseridir ve adildir. İnsan bir şeyler ister, irade eder; Allah da insanın cüzi iradesiyle kendi külli iradesini uzlaştırarak yaratır.² İnsan yaratmaz, sadece meyleder. İslami öğretisi böyledir. İnsanın fiillerini de Allah yaratmaktadır. "Yaratma Allah'a ait ve Allah El-Adl olduğuna göre bütün insanların bütün fiilleri de adildir": Bunu mu diyeceğiz?

Bunu kabullenemeyenler inançsızlığa düşer. Zira inançsız insanın vicdanı bile Allah'ın kötü olmasını kabullenmez ki bu Allah'ın hem varlığının hem de iyiliğinin en büyük delilidir. Elbette iyiliği mülkiyet açısından ele almak gerekir. Sizin size ait bir elmayı yemeniz kötü bir fiil değildir. Çünkü o elma sizindir. Birinin sizin çantanızdan elmanızı çalıp yemesi ise kötü bir fiil olarak görülür çünkü o elma ona ait değildir. Tüm kainat Allah'ın mülkü olduğundan Allah'a kötülük ve adaletsizlik isnat edilemez. Allah'ın insana en kötü görünen takdiri bile insanın kendisine ait elmayı yemesi kadar nötr bir olaydır. Dolayısıyla Allah, beşeri tezatlar arasında kastettiğimiz anlamda 'iyi' de değildir. 'İyi'nin de ötesinde bir 'iyi'dir ki buradaki

¹ Yayınlanmamış taslak metindir. Görüşlerinizi emir.kaya@asbu.edu.tr adresine iletebilirsiniz. <https://www.academia.edu/40060061/> sayfasını ve erişim tarihi belirterek atıf yapabilirsiniz.

² "Sizi de amellerinizi de Allah yarattı" (Kuran 37/96).

'iyilik' kimseye hiçbir borcu olmayan Allah'ın tercihidir ve bundan öte bir dayanağı da yoktur.³ Bir insanın güler yüzlü olmayı tercih edebilmesi gibi Allah da merhametli olmayı tercih ve vaat etmiştir. İstese gaddar olmayı tercih ederdi ve o durumda bile gaddarlık Allah'ı suçlamanın haklı gerekçesi olmazdı. Çünkü mülk mutlak manada onundur. Allah'a bencilce ve aceleyle yaklaşmaya çalışırsak bunları anlamakta zorlanırız. Fakat Allah bencil olsaydı da adil olurdu ki (kötücül anlamında) bencil ve zalim olmayıp, rahim olduğunu ilan etmektedir.

Zulmü sevmeyen, adaletin kendisi olan, aynı zamanda bize kötü gelen her şeyi yaratan Allah... "Bunu kabullenemeyenler inançsız olur" dedik. Bu öğretiyi nefsanîyetle kabullenen dindar da en tehlikeli insan türüdür. Çünkü inançsız insan eylemlerini sahiplenmek zorunda kalacaktır. Fakat inançlı insan her eylemini Allah'a isnat edebilir. Her şeyi meşrulaştırabilir. Bir açıdan haklıdır da... Ve bu korkunç bir haklılıktır. En haksız ve ahlaksız işlere imza atan dindarların en küçük bir utanma belirtisi göstermemesinde inançlarının payı büyüktür. Ve onlar İslam adaletinden bahsederler. Nedir İslam adaleti? Yaratıcının Müslümanların her eylemini meşrulaştırmaya yaradığı inanç sistemi midir? Eğer İslam adaleti buysa aynı Allah Müslümanların aleyhindeki işleri de meşrulaştırmaz mı? Onları da Allah yaratmıyor mu? Elbette. Fakat devreye 'nefis' girerse kişi inandığı dini 'kendi' emeline hizmet edecek şekilde yorumlar. Böyle bir insanda kul ile Allah arasındaki uzaklık hissi; kulun benliğinden kurtularak Allah'a yanaşması ile değil, Allah'ın kulun benliğine indirilip sıkıştırılması ile kaybolur. Bu da dinin afyon olması, cehalet yatağı olması, silah olması, bela olması demektir.

Kainata tevhitte bakan ve bu bakışında istikrarlı olan bir Müslümanın dünyasında nefret ve kavganın toz kadar bile yerinin olmaması gerekir. Çünkü tüm kazanç ve kayıpları takdir eden Allah'tır ve Allah adildir. Fakat bir Müslüman'da hem düşmanlık hissi varsa hem de sadece kendi eylemlerini peşinen meşru görüyorsa o aslında müşriktir, münafıktır. İslam adaleti ile Müslümanların halleri arasındaki uçurum bu sebeptir. Dünya Müslüman kimlikli münafıklarla doludur. Münafık Müslümanlar münafıkça Müslümanlığı severler. Kitleler ve liderler birbirlerini pohpohlayarak münafıkça Müslümanlığı derinleştirir, normalleştirirler.

İnançsız akıl kare, inançlı akıl küp gibidir. Biri iki, diğeri üç boyutludur. Küp kareden büyüktür; bu bir avantaj olarak görülebilir. Fakat küpün içini doldurmak karenin içini doldurmaktan çok daha zor bir iştir. Küpün neyle dolduğu da daha önemli bir soru işaretidir. Küpün içini toprakla doldurursanız toprağın nasıl bir toprak olduğunu da tartışmak gerekir. Havayla doldurursanız havanın ne kadar sağlıklı olduğunu da ölçmeniz gerekir. Bu sebeptir ki dini kimlik insana ahlaki hiçbir üstünlük vermez. Bu şuna benzer: Fakirin malı olmadığı için haram malı da yoktur. Zengin malının ne kadar helal, ne kadar haram olduğu ise şüphelidir.

Ahirete kapalı düz mantıkla bakılırsa dünyada zengin olmak, makam sahibi olmak, güçlü olmak birer üstünlüktür. O akıl dünyadaki pek çok gelişmeyi olduğu kadar paylaşım kavgalarını ve adaletsizlikleri de doğurur. Fakat ahirete açık derinlikli akılla bakılırsa neyin üstünlük getirdiği, neyin hakikatte nimet ya da külfet olduğu belli değildir. Kimin hikayesinin nasıl gelişip sonuçlanacağı, insanın ahirette nasıl muamele göreceği de belli değildir. Aşırı iddiacı olmamak, peşin reflekslere ve cehalete kapılmamak mutlak bir prensiptir.

İslam adaleti işte bu çekirdeğe dayanır: Hiçbir zahiri kimlik özelliği insana insanlar arasında üstünlük sağlayamaz. Her özellik bir farklılıktır ve her farklılığın bir anlamı vardır. Fakat bu anlamın ne olduğunu ancak her şeyin iç yüzünü bilen Allah takdir eder. Üstünlük de

³ "Allah rahmeti kendisine ilke edindi" (Kuran 6/12).

ancak Allah'ın değerlendirmesiyle olur. İnsan bunu bilemez. Bilme iddiasında bulunup, Allah'tan rol çalamaz. Sınırlı yaşam kesitlerine bakarak, şablonlu düşünerek, dışavurumları etiketleyerek bazı insanlara diğerlerinden daha çok hak verenler adaletsizlik kapısından girmiş demektir. Günümüzde Müslim-Gayrimüslim bunu yapmayan hangi topluluk vardır?

Diğer bir ifadeyle, İslam adaletinin temelinde bir tür belirsizlik, kendi kıymetinden emin olmama ve şüphelilik vardır. İman, Allah'tan emin olmaktır. Kendi samimiyetinden ve akıbetinden emin olmak değildir. Fakat bu İslami şüphe prensibini de nefsaniyete malzeme etmek mümkündür. Mesela bir enerji kurumunun başına bir fizik profesörünü değil de eski bir futbolcu atayabilir bir günümüz Müslümanı. Çünkü şöyle düşünebilir: "Eski futbolcu atom profesöründen daha üstün olabilir. Nereden biliyorsunuz üstün olmadığını?" Bu şüphe teolojik olarak haklılık payı yok değildir. Fakat birilerinin hep kendi tasarruflarının lehinde şüphe yayması münafıklık değil de nedir? İslam adaletini zorlaştıran en temel faktör, görülüyor ki, İslami inançların yan etkileridir, daha doğrusu nefsaniyet sıcağında çürümüş olmasıdır.

Buradan İslami adaletin gayesine doğru ilerleyelim. Sonsuz vasıflara ve güçlere sahip olan Allah insanı yaratmasıyla ilgili şöyle buyuruyor: "Hani Rabbin meleklerle 'Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım' demişti" (Kuran 2/30). Halife ne demektir? Ha-lam-fe kökünden türeyen halife, temsilci demektir. Halife, asıl zatın devamıdır ama aynısı değildir. Mesela Hz. Ebubekir Peygamberimizin halifesidir. Hz. Ebubekir Peygamber kadar yetkili değildir; haram-helal koyamaz. Fakat ondan aldığı, ona bağlı sınırlı bir yetkisi de vardır. İnsan da Allah'ın halifesidir. Allah'tan aldığı ve Allah'ın iznine bağlı sınırlı bir yetkisi vardır ki bu yetkinin aslında irade etmek (istemek, meyletmek, niyet etmek) şeklinde olduğu yukarıda açıklanmıştı. İnsana bu yetkiyi veren Allah, o yetkiyi ömür boyunca iptal etmemektedir. Üstelik taraf da tutmamaktadır; iyilik yapıyor diye kimseye geniş irade alanı, kötülük yapıyor diye kimseye daha dar irade alanı sunmamaktadır. Zira herkese mühlet vaat edilmiştir ve vaade sadakat adaletin gereğidir. O mühlet içinde Allah insanın iradesine bağlı olarak fiillerini yaratmaktadır. Bu sebeple Allah'ın sıfat ve güçleri insanda tecelli etmektedir. İnsan eyler, yapar, yıkar.. görünmektedir. Elbette sınırlı bir şekilde... Mesela tüm canlıları rızıklandıran Allah iken bir insan o geniş rızık göğünün altında birkaç canlıyı besler görünebilmektedir. Allah tüm canlıları öldüren kuvvet iken savaşçı bir insan da yine o geniş ölüm şemsiyesinin altında beş-on kişiyi öldürebilir. Halifelik, Allah'ın insana verdiği iradeye bağlı olarak insanın yeryüzünde tasarruflarda bulunabilmesine dayanır. Hepsinin kaynağı yine Allah'tır fakat insanın ödünç aldığı ve kullanımından hesaba çekileceği bir ömür mühleti ve irade yetkisi vardır.

İnsanlar Allah'a nispetle yok gibidir (ya da aynadaki görüntü kadar var gibidir) fakat birbirlerine nispetle varlık sahibidirler. Bir oyun salonundaki tüm kartlar salonun sahibine aittir fakat oyun sırasında herkesin kartları ayrıdır. Geçici bir mülkiyet vardır. Oyun sırasındaki izafi mülkiyet; izafi haklar, ödevler, iddialar, rekabetler, dayanışmalar vs. doğurur. Tüm bu durumlar duygularla iç içe geçer ve insanda dünyadaki yaşamın adaletli-adaletsiz olduğuna dair kanaatlere yol açar. İyilik-kötülük, adalet-adaletsizlik gibi kanaatler; insanların varlık şemsiyesi altındaki tercihlerinin yine insanlar tarafından yorumlanmasıdır. Allah'ı bu tabloya sıkıştırmak mümkün değildir. Hakem sahadadır ama maçta değildir. Allah dünya oyununu hem kurandır hem yönetendir hem de her şeyi yaratan, devam ettirendir. Allah, insanın halifelliğini anlamsız kılacak şekilde dünya oyununa müdahale etmez. "Halife adil olsun" der, oyunu da adil oynatır ve insandan kaynaklı adaletsizlikleri telafi etmeyi de taahhüt eder. Telafiyi de ileri bir zamana yani ahirete bırakır ki bu da insanın algısına göredir ve gecikme olarak duyumsanabilir. Halbuki Allah için zaman bir andan, mekan da bir noktadan ibarettir. Ezel ve ebed beraberdir. Tıpkı bir

videonun tüm karelerinin kaydedildiği dosyada beraber olması gibi... Hayatı zamana ve mekana yayılmış insan ise “Allah gerek ezelde gerekse ebedde adildir” diye düşünürken kendi tecrübe boyutunda adaletsizlik doğurabilir, hissedebilir. Fakat Allah’a adaletsizlik atfedemez. Allah’ın adil olduğunun basit delili Müslümanların sefil vaziyetidir.

Öyleyse “Allah adildir” hakikatının çarpıtılmasının İslam adaleti olmadığı açıktır. Tam tersine, Allah’ın adil olması Müslümanların da cezalandırılabilceği anlamına gelir. İslam adaleti; adil olmaması mümkün kılınan insanların İslam’ı doğru anlamak ve uygulamak sebebiyle adil olmasıdır. Müslümanlar arasında adalete yapılan atıfları yozlaşma olguları kapsamında yorumlamak yerinde olur. Derinlikli bir kavram olan adaleti pek fazla telaffuz etmeden düz dünyevi düzene odaklanan toplumların netice olarak daha adil görüntüler verebilmesi bu nedenledir: Küpü temiz tutmak kareyi temiz tutmaktan zordur.

İslam’da sosyal ve hukuki adalet, hadiseleri Allah’a ve ahirete havale etmek olmadığı gibi tam tersine, Allah’ın insanı halife yapmasına bağlı olarak insanın tam sorumluluk üstlenmesini gerektirir. “Mademki Allah beni yarattı ve halifesi yaptı; ben de ahiretteki mahkemeye en az dava bırakacağım” demek İslam adaletinin özüdür. Bunu diyen bir Müslüman kendisinin arkasını toplayan bir yaratıcı imajına sahip değildir; kendisine keremde bulunmuş bir yaratıcı inancına sahiptir ve o kereme azami layık olmaya çalışır. Tarih boyunca İslam adaletinin parlak tabloları hep bu anlayışla çizilmiştir. En büyük Müslüman ahlaksızlıklarına da “arkayı toplayan Tanrı” zihniyetiyle imza atılmıştır. Diğer dinlerin mensupları da farklı değildir çünkü din psikolojisi insanı yüceltmeye olduğu kadar alçaltmaya da müsaittir.

Tekrar edelim: İslam’da adalet ideali ahirete dava bırakmamaktır. Bireysel olarak kimsenin hakkına girmemek, kimsenin Hakk katında dava açmasına yol açmamak, kimseyi gönülsüz kabullenişlere zorlamamak gayedir. Yönetim mevkiinde olan Müslümanların da yönetilenlerin hiçbir konuda kendisini dava etmemesini sağlamasıdır. Elbette bu prensip de ahirete dürüst inanmayan Müslüman yöneticilerin elinde “Kimse benden şikayetçi olmasın; ağzını açan memnuniyet belirtsin” kibrine yem edilebilmektedir. Dindeki ‘ilah’, ‘iman’, ‘itaat’, ‘sadakat’, ‘hesap’, ‘ihsan’, ‘ceza’.. gibi kavramları nefsanîyetine sıkıştırıp kirletenler Müslüman dünyadaki tipik yönetici profilini oluşturmaktadır. Yönetilen katında da muadil ezik nefsanîyetler olunca yöneten-yönetilen hep beraber sefaletе düşmek kaçınılmaz olmaktadır.

Peki İslami adalet ideali ne kadar gerçekçidir? Hakkaniyet yönünde samimi ve olağanüstü çaba gösterildiğini farz edelim... Bu çabaya rağmen ahirete dava kalır çünkü insanın her şeyi hesaplaması mümkün değildir. Her şeyi kuşatan Allah; zerre kadar nimeti ve külfeti, zerre kadar doğruyu ve yanlışını hesaba katarak, insanların niyetlerinin ayarına göre hüküm verecektir. Bu ilahi adalettir. İlahi adalet tüm avantajları hesaba çeker; tüm dezavantajları telafi eder. İnsanların niyetlerinin -kendilerine bile malum olmayan- saf ve bulanık hallerini bütün derinliğiyle önlerine koyar. Mutlak ilimle verilen hükümler sayesinde insanlar arasındaki niza sona erdirilir. Bu Allah’a ait nihai hüküm ve adalettir. Adalete susayan fakat gücü tam yetmeyen insanlığa merhamettir. Zira halife olan insanın bilgisi ve sorumluluğu sonsuz olamaz. İşte Müslüman zulümleri; İslam’daki bu güzel ilahi adalet inancının çarpıtılması ve insani adalet sorumluluğunu gölgelemesiyle ortaya çıkar. Bunda şaşılacak bir şey yoktur. Yumuşak bir element olan Sodyum latif olan Su ile birleşirse patlama olur. Hakikatlerin birbirine ters bağlanması yalana yol açar.

İslami adalet öncelikle dünyevidir; ahirete tartışma bırakmama gayesini taşır. İlahi adalet ise öncelikle uhrevidir; dünyadaki imtihan sahnesini bozacak şekilde gerçekleştiremez.

Müslümanların ahirete dava bırakması istisna olduğu gibi Allah'ın dünyada hemen karşılık vermesi de istisnadır. Dünyada ödül ve cezaların sadece ipuçları görünebilir ki bu ipuçları bile düz mantıkla anlaşılabilir. Mesela şöhret tuzak olabilir; unutulma ödül olabilir. Onun için insan ilahi adaleti dünya sahnesinde aramakla pek uğraşmamalı, kendisi adil olmaya odaklanmalıdır. İlahi adalet İslam'da bir iman konusudur. Toplumsal hukuk yapılarının işleyişini -kimsenin tekelinde olmayan, dünyada tam olarak anlaşılması da mümkün olmayan- ilahi adalet boyutuna ait kuruntularla bulandırmak cehalete ve ilkesizliğe sebep olur, çıkmaz sokaktır. Ancak hassas bir iman-hayat ilişkisi ile bu gibi tuzaklardan kurtulmak mümkündür.

İnsan için adalet bıçak sırtı bir yükümlülüktür çünkü insan Allah'ın halifesidir yani O'ndandır ama O değildir. Burası çok ama çok kritik bir noktadır. İman ve küfür bu çizgide birbirinden ayrılır. Bir kaynaktan alınan su o kaynaktan fakat kaynağın kendisi değildir. Baki kaynağa bağlı fani bir varlıktır. Sönmeyen ateşten yakılan bir meşale o ateştir fakat sönmeye mahkumdur. İnsandaki güçler de Allah'tandır fakat insan Allah değildir. Bu ayrım ortadan kaybolursa insan Allah'ı kendi zanlarına sıkıştırılmaya ve 'kullanmaya' başlar. Bu şuna benzer: Aslanın yanına gidemeyen insan; aslanı uzaktan öldürür, içini boşaltır, samanla doldurur ve getirip evine koyar. Ve ona aslan demeye devam eder! Öyleyse tekrar edelim: Nefsi terbiye etmesi beklenen din, nefse mağlup olursa ortaya son derece zararlı bir insan tipi çıkar: Allah'a iman ettiğini söyleyen fakat Allah'ı kendine indirgeyerek aslında kendine iman etmeye başlamış bencil, cahil, gafil ve arsız insan tipi.

İnsandaki ilahi varlık insanın fani bedenini zorlar, adeta insanı dırter. Böylece insanın malı olmayan ilahi yücelik -o fark etmeden- insan benliğinde kibre yol açar. O zaman insan Allah'tan olduğunu unutup ilahmış gibi davranmaya başlar. Kendisini rızık veren, nimet veren, cezalandıran, sınırlandıran, ödüllendiren, yargı dağıtan konumda algılamaya başlar. Diğer insanlarla eşit değerde olma hissini kaybeder. Başkaları onun nezdinde küçülür. Küçüldükçe önemsizleşir ve o insanlara her tür keyfi muamele kendisine hak gibi görünebilir. Kötülükler ortaya çıkmakla kalmaz; 'iyilikler' bile adaletsizleşir, çirkinleşir. Yozlaşmayan hiçbir kıymet kalmaz. Buradan anlaşılıyor ki sadece İslam'ın değil, içimizdeki ilahi ışığın bile etkileri olabilmektedir. Zaten kötülük iyiliğin şaşkınlığından başka nedir? Nefret içimizde sıkışmış sevgi değil midir? Adaletsizlik, adalet arzusunun bencillığe hapsolmesinden doğmaz mı?

Meşhur hadiseyi hatırlayalım: Mekke fethedilmiş, Kabe'nin içi putlardan temizlenmiştir. Kabe'nin anahtarları da Osman bin Talha isimindeki şahıstan alınmıştır çünkü Osman Müslüman değildir. Fakat Kabe'nin bakımı işini öteden beri mükemmel yapmaktadır. Ayet iner: "Muhakkak ki Allah size emanetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder" (Kuran 4/58). Ve Peygamber Efendimiz anahtarları Osman'a verir.

İslam, kişisel uzaklıkları sebebiyle insanları dışlamayı öğretmemiştir; o uzaklıkları göz ardı ederek insanları Müslümanlardan emin kılmayı öğretmiştir. Düşünün ki Peygamber İslam'ın en mukaddes mekanının bakımını Müslüman olmayan birine bırakabiliyor. Bugünün Müslümanları ise en alelade işleri bile ehil insanlara bırakmıyor, "Önce bizden olduğunu ispatla" dayatmaları yapıyor. "Hele bize yanaş da sonra gör nasıl iyi ve lütfekarız!" diyor. Çünkü inançlarından ve takdir-i ilahiden şüphe içindeler. Akıl ve vicdana başvurmayan bir itaati bekleme kibri içindeler. Üstelik hastalıklı tutumlarını Müslümancılık ile gerekçelendirebilmekte, Müslümanlığın gereklerini ise davalarına parazit olarak yansıtabilmektedirler. Bugün namuslu Müslümanlar bile oyunu kurallarına göre oynayamaz

görüldükleri için hiçbir mevkie yanaştırılmıyor. Tam tersine, menfaat işbirliği kurulabilen her kimlikten oyunbaz insana güveniliyor, onlarla ortak frekans bulunabiliyor. Düşük ahlakta buluşanların oluşturduğu bu görsel çeşitlilik, çok renklilik ve kuşatıcılık olarak sunulabiliyor.

Elbette Müslümanların bu fena hali de Peygamber Efendimizi teyit etmektedir. Efendimiz hiçbir zaman asabiyete tenezzül etmemiş, Müslümanları kayırmamış, tam tersine Müslüman ahvalinin bozulmasını kıyamet alameti olarak göstermekten geri durmamıştır:

“Yalancılar doğrulanmadıkça, doğrular yalanlanmadıkça kıyamet kopmaz”.⁴

“Emin insanlar hain, hain insanlar emin görülmedikçe kıyamet kopmaz”.⁵

“Bir zaman gelecek; insanlar camileri doldurur, içlerinde tek bir hakiki mümin olmaz”.⁶

Müslüman coğrafyanın hal-i pürmelali ile benzer pek çok hadis-i şerif bugün tam olarak örtüşmektedir. Hal böyleyken tarihteki parlak örneklerin İslam adaleti olarak propagandasının yapılması bir başka aldatmaca, bir başka zulüm değildir de nedir? Vaziyet açık ve nettir: Müslümanlar bugün münafık sürüsü halindedir. Onlardan adalet beklenemez. Onların adalet söylemleri de adaletsizliği derinleştirmekten başka işe yaramaz. Bu tespitlerde ısrarcı olursak din soslu yalanlar içinde yaşayanların büsbütün arsızlaşmasından korkarız. Onun için Müslüman eleştirisini burada keselim.

Gayrimüslim dünyaya baktığımızda da farklı manzaralar görmüyoruz. Dünyaya insaniyet dersleri vermeye kalkan, güya değer ihraç eden devletler; iki büyük dünya savaşının yanında pek çok bölgesel kaosa ve yüz milyonların ölümüne imza atmıştır, halen de atmaktadırlar. Dinden çıkıp ‘aydınlanma’ adına insanlığı kutsalsız, sabitesiz, tamamen aciz ve ince ince güdülür hale getirmişlerdir. Uluslararası kuruluşlar işleyiş ve kararlarıyla dünya milletlerini manipüle etmekte, küresel adaletsizliği cilalayıp durmaktadır. Dünyada kendi içinde huzur ve adalete yaklaşmış ülkeler varsa da bu başarı maalesef başka ülkelerin istismarı üzerine bina edilmiştir. Doğal kaynakları az olan ülkelerin zengin, fazla olan ülkelerin fakir olmasının çok örneği vardır. En güçlü denilen ülkelerde zengin-fakir uçurumu devasa boyutlarda olabilmektedir. En zengin ülkelerde modern kölelik sistemi gözlemlenebilmektedir. Ya da zenginlik vergi adaletsizliklerine, kara paraya dayalı olabilmektedir. Velhasıl tutulacak bir yanı olan her ülkenin kınanması gereken pek çok diğer yanı da vardır.

Ülkelerin içine baktığımızda dağılmış toplumsal yapıları, farklı kesimlerin haklı olduğu kadar da haksız, mazlum olduğu kadar da zalim olduğunu görebilmekteyiz. Bu kadar fenalık yetmezmiş gibi politikacılar hala hem küresel hem de yerel ölçeklerde insanları taraf olmaya zorlayabilmektedir. Kendilerinin bulaşık hallerini destekleyenler sayesinde güç edinenler, kendileri gibi bulaşık olan hasımlarını, hatta tarafsız kalmayı isteyen namuslu insanları ezebilmektedirler.

Tüm bunlardan çıkartılacak sonuç; insanlığın Allah’ın emanetçiliği ve halifeliği görevini yapamadığı, kendisini ilah yerine koyduğudur. Müslimi de Gayrimüslimi de bunu yapmaktadır. Bu temel adaletsizlik kötülüklerin de kaynağı olmaktadır. Ve kötülük o kadar yoğun ve uzun süredir devam etmektedir ki artık iyilik-kötülük mefhumları da anlamını yitirmiş, iç içe geçmiştir. İnsanların beğenileri değişmiş; kötülükler iyi, iyilikler kötü görülür olmuştur.

⁴ Mecmau’z-zevaid, 12437.

⁵ Mecmau’z-zevaid, 12438.

⁶ Müstedrek, 8414.

Benliğimizi ilahlaştırdığımız ve her şeyi ona malzeme kılabildiğimiz bir dünyada yaşarken hangi değeri kirletmeden ele alabiliriz ki -İslam referanslı ya da değil- adaleti tesis edebilelim?

Özetle, İslam adaletinin teorik çerçevesi şu önermelerle tartışılabilir:

1. Allah Adl'dir. Her şey onun eseridir ve onun her işinde adalet vardır.
2. Zaman ve mekan üstü hakikat boyutuna adalet hakimdir. İnsan ise zaman ve mekan içinde, izafiyet aleminde dir.
3. İnsanın izafiyet aleminde fani varlığı, mülkiyeti, iradesi, hakları ve ödevleri vardır. İnsanın adalet anlayışı ve adaleti de izafidir. İzafiyetler adaletsizlik (olgularını ve algılarını) doğurur.
4. Allah insana irade vermiştir. İnsanı yüksek donanımla yaratmış, halife yapmıştır. Halife Allah'ın temsilcisi demektir. 'Allah'ın güçlerini emaneten kullanan' demektir. Kendi varoluş boyutunda o emanetle adil olmak insanın vazifesidir. Ahirette (dünya zamanı ve mekanı sonrası boyutta/alemde) insanın halifelik kalitesi ölçülecek, insan tarafından bozulan ve insanın bozuk algıladığı adalet Allah tarafından yine insan için düzeltilecektir. Bu ilahi adalettir.
5. Dünyada ilahi adaletin hemen görülmemesi, insan iradesinin yaşam boyunca iptal edilmemesi, her kesimin çabalarına göre mağlup veya galip olabilmesi de ilahi adalettir.
6. İslam adaleti ahirete dava bırakmamaktır.

Teorik çerçeveye aykırı olan, pratikte İslam adaletini zorlaştıran zihniyet bozukluklarının bir kısmı ise şöyledir:

1. İlahi adalet başta olmak üzere dini kavramların berraklığının kaybolması, nefsaniyete malzeme edilmesi, zehirli hale gelmesi.
2. Ulvi boyutlara atıfta bulunan insanın sadece kendisini ve benzerlerini ulvi bilmesi; diğer insanları ve olguları aynı ulvi boyutta okumaması, merhametsiz ve adaletsiz okuması.
3. İnsanın benliğini aşarak Allah'a yanaşma ödevini unutup, Allah'ı benliğine sıkıştırmaya başlaması.
4. Kendisine hesap verilecek Yaratıcı algısının zayıflaması, "arkayı toplayan Tanrı" algısının güçlenmesi.
5. Nefsi terbiye olmamış Müslüman tipinin hastalıklı 'güven' algısı.
6. Şahsiyet kalitesi olarak Müslüman olmayanlara hiçbir üstünlüğü olmayan Müslümanların kimlik davası gütmeleri, dokundukları her şeyi kirletmeleri.
7. Bozuk Müslümanlık atmosferi içinde yapılan iyilik görünümü pek çok şeyin aldaticılığı ve aldanmakta ısrar etme tutumu.